

به نام خدا

سرشناسه: مایلز، جک، ۱۹۴۲ - م. Miles, Jack
عنوان و نام پدیدآور: مسیح: بحرانی در زندگی خدا/ جک مایلز؛ [مترجم] زانیار ابراهیمی؛ ویراستار شهرام رجب‌زاده.
مشخصات نشر: تهران: هرمس، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۴۴۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۶-۳۹۷-۰
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
یادداشت: عنوان اصلی: Christ : a crisis in the life of God, 2001.
موضوع: کتاب مقدس. عهد جدید — نقد و تفسیر Bible. New Testament -- Criticism, interpretation, etc
کتاب مقدس — مسائل ادبی Bible as literature
موضوع: عیسی‌شناسی — آموزه‌های کتاب مقدس Jesus Christ -- Person and offices -- Biblical teaching
جسم‌انگاری — مطالعات تطبیقی Incarnation -- Comparative studies
شناسه افزوده: ابراهیمی، زانیار، ۱۳۶۷ - ، مترجم
رده‌بندی کنگره: BT۲۲۰
رده‌بندی دیویی: ۲۳۲
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۱۹۳۲۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

مسیح یک زندگینامه

جک مایلز

ترجمه زانیار ابراهیمی

این کتاب ترجمه‌ای است از:
Christ: A Crisis in the Life of God
Jack Miles
Alfred A. Knopf, New York, 2001

مسیح: یک زندگینامه

جک مایلز
ترجمه زانیار ابراهیمی
ویراستار: شهرام رجب‌زاده
نمونه خوان: فاطمه وزیری
طراح جلد: حبیب ایلون
ناظر چاپ: حمیدرضا دمیرچی

چاپ اول: ۱۴۰۵
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
چاپ: رسام

© همه حقوق محفوظ است.

تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از میدان ونک، شماره ۲۴۹۳
تلفن: ۸۸۷۹۵۶۷۴

فهرست

مقدمه مترجم | سیزده

پیش‌درآمد: تصلیب و وجدان غرب | ۱

سخنی با خواننده | ۱۵

بخش اول: منجی، تصویری کنایی | ۱۷

زندگی او پیش از تولد | ۱۷

چارشاخ در دستش | ۱۹

یحیی او را به طرزی عجیب چونان «بَرّه خدا» تکریم می‌کند | ۲۸

ابلیس می‌کوشد خودی نشان دهد | ۳۴

شاگردان به خواست خود از پی او می‌روند | ۴۱

نخستین معجزه‌اش را می‌کند، اما به‌اکراه | ۴۴

حمله‌ای علیه معبد ترتیب می‌دهد، و بعد عقب می‌نشیند | ۴۶

میان‌پرده: بارِ دانایی مطلقِ او | ۵۱

از خلقتی جدید سخن می‌گوید، اما در خلوت | ۵۵

با خودش از خدا چونان بیماری و علاج سخن می‌گوید | ۶۲

میان‌پرده: جنسیت‌زدودگی پدر و جنسیت داشتن پسر | ۶۷

اذعان می‌کند که منجی است، اما این را به یک بدعت‌گذار می‌گوید | ۸۴

شاگردان فکر می‌کنند که او کیست؟ | ۹۵

بخش دوم: پیامبری علیه وعده | ۹۹

- نخستین شفای بدیمنِ او: فرزند رومی | ۱۰۰
دیوی نعره برمی آورد: «می دانم کیستی» | ۱۰۱
مردان ناصری که اهانت دیده اند به کشتن او برمی آیند | ۱۰۴
میان پرده: داستان میلاد او | ۱۰۹
گذشته جنگاورانه اش را مردود می شمرد | ۱۲۱
میان پرده: شوای رومی و خلع سلاح شدن خدا | ۱۴۵
بهای صلح طلبی او: یحیی کشته می شود | ۱۵۸
فاحشه ای تدبیر شرم عیسی را به کرسی می نشاند | ۱۶۵
جمعیتی انبوه را غذا می دهد | ۱۷۴
طوفان را فرومی نشاند | ۱۸۱
از نوشیدن خون سخن می گوید و بسیاری ترکش می کنند | ۱۸۴
در مجدی ناگهان، بر نوک کوه ظاهر می شود | ۱۸۸

بخش سوم: خداوندِ کفر | ۱۹۵

- قانون استراحت در روز سبت را آشکارا نقض می کند | ۱۹۶
رسوایی بیشتر می شود، تلاش برای دستگیری ناکام می ماند | ۱۹۹
از محکوم کردن زنی زناکار سر باز می زند | ۲۰۴
«آیا او می خواهد خودش را بکشد؟» | ۲۱۵
میان پرده: خودکشی خدای متجسد در الهیات مسیحی | ۲۲۲
بحران بزرگ زندگی اش را حل می کند | ۲۳۱
فرمان جدید او: مهربانی در حق غریبان | ۲۴۱
وعده جدید او: پیروزی بر مرگ | ۲۵۰
دوستی مُرده را چونان آیتی از گور برمی خیزاند | ۲۵۵
در پی ستاندن جانِ اویند، و او سپس چونان پادشاه برکشیده می شود | ۲۶۰

بخش چهارم: برّۀ خدا | ۲۶۹

تغییر نظر خدا | ۲۶۹

فصل دوم | ۲۸۲

آخرین وصیت خداوند | ۲۸۹

۱. پاهای شاگردانش را می‌شوید | ۲۸۹

۲. خیانت را پیش‌بینی می‌کند اما زبان به موعظهٔ محبت می‌گشاید | ۲۹۱

۳. شام بَره | ۲۹۵

۴. «دل قوی دارید! من بر جهان ظفر یافته‌ام» | ۳۰۰

او را دستگیر و محاکمه می‌کنند، شلاقش می‌زنند و حکم اعدامش را می‌دهند | ۳۰۳

در هیئت پادشاه یهودیان مصلوب می‌شود | ۳۱۴

زنده می‌شود و برمی‌خیزد، به آسمان صعود می‌کند و با پدر یکی می‌شود | ۳۱۹

مؤخره | ۳۳۳

در باب نوشتنِ زندگی‌های خدا | ۳۳۳

ضمیمهٔ اول: یک کتاب مقدس از میان کتب مقدس | ۳۴۳

چگونه اتفاق افتاد؟ | ۳۴۳

چرا اهمیت دارد؟ | ۳۴۸

ضمیمهٔ دوم: کتاب مقدس چونان پنجره‌ای با شیشهٔ رنگی (یا چگونه دست کتاب

مقدس را نخوانیم) | ۳۵۳

چرا نقد عهدجدید تقلا می‌کند تا به پشت شیشهٔ رنگی بنگرد؟ | ۳۵۴

بدیل‌های سکولار: تاریخ کلیسا و فهم ادبی | ۳۵۸

بیاموزیم که دست کتاب مقدس را نخوانیم | ۳۶۷

هنر تناقض | ۳۷۶

انجیل چونان بازی مختلط | ۳۸۲

آنچه دریا می‌تواند بگوید | ۳۸۵

سپاسگزاری | ۳۹۳

یادداشت‌ها | ۳۹۵

برای مری آن، کاترین، مایکل و مری

نویسنده

ای امید اسرائیل،
ای منجی آن در زمان سختی...
از چه روی به مردی حیران می مانی،
به جنگاوری که ناتوان از بخشیدن است؟
ارمیا ۱۴: ۸ و ۹

پس یهودیان گفتند: «آیا بر آن است تا خود را بکشد که می گوید: "جایی
که می روم، نتوانید آمد؟"»
یوحنا ۸: ۲۲

و بدین سان چنان که او خود گفت، هیچ کس زندگی را از من نمی گیرد؛
بلکه خود آن را می نهم و قدرت دارم که آن را بنهم،
پس بی شک، هیچ کس دلیل مرگِ او در آن زمان نبود،
و هیچ اراده‌ای جز اراده‌ او در کار نبود.

جان دان، بیاتاناتوس

مقدمه مترجم

کتاب حاضر، مسیح؛ بحرانی در زندگی خدا، جلد دوم از سه گانه جک مایلز است که در آن سه خدای ادیان ابراهیمی، یهوه، مسیح و الله، را بررسی می کند. جلد سوم پیش تر با عنوان خدا به روایت قرآن از سوی انتشارات نی و با ترجمه صالح طباطبایی منتشر شده است. رویکرد مایلز در این کتاب رویکردی ادبی و نه الحادی یا اعتقادی است. همان طور که او در جلد سوم می گوید، این رویکرد ادبی مستلزم تعلیقِ باور یا ناباوری است؛ مثلاً وقتی فیلمی می بینیم یا رمانی می خوانیم، در عین حال که می دانیم بازیگرانی واقعی در قالب نقش هایی فرو رفته اند، موقتاً می پذیریم که این داستان سینمایی یا ادبی واقعی است و آن بازیگران نه شخصیت هایی واقعی، بلکه واقعاً شخصیت های همان فیلم یا داستان اند. بر این اساس، می توانیم وقتی عهدین یا قرآن می خوانیم، عجلتاً فرض را بر این بگذاریم که خدا شخصیتی ادبی است که وقایعی را از سر می گذراند. از این منظر، سه گانه مایلز روایتی جذاب از تحول و تغییر یهوه، مسیح و الله در مقام شخصیتی ادبی است.

با این همه، وقتی ما مسلمانان چنان متن هایی را می خوانیم، ممکن است به رغم تلاش بسیار مان، نتوانیم رویکرد تعلیق (در اینجا) باور را عملی کنیم، به ویژه که، هنگام مطالعه جلد حاضر، خواه ناخواه آیاتی از قرآن را در ذهن داریم که در آن عقیده مسیحیان به الوهیت مسیح صراحتاً انکار می شود. بر طبق ایمان قرآنی ما،

مسیح نه خدا یا پسر او، بلکه یکی از پیامبران اولوالعزم و فرستاده خدا است. در نتیجه، از منظر اعتقادی، پروژه مایلز را می‌توان مردود دانست، چون سه‌گانه او نه روایت و مقایسه سه چهره خدا، بلکه مقایسه دو چهره خدا و یک پیامبر است. علاوه بر این، چنان که صراحتاً در آیات شریفه قرآنی آمده است، خداوند مسیح را به‌سوی خود بالا می‌برد و چنین نیست که او را به صلیب کشیده باشند، بلکه او را با شخصی مشابه اشتباه گرفته‌اند (سوره نساء، آیه ۱۵۷). بنابراین خود این فرضیه مایلز که مسیح، در مقام خدا، بحرانی در زندگی بهوه است و چهره دیگری از او است که تغییر و تحولات او از عهد عتیق را به عهد جدید منتقل می‌کند، از منظر اعتقادات اسلامی، فرضیه‌ای مردود است. و در پایان می‌توان گفت که مایلز تفاوت سرشت وحی در این سه کتاب مقدس را لحاظ نمی‌کند. چنان که می‌دانیم، آنچه در عهد عتیق و جدید آمده است نه وحی مستقیم خداوند، بلکه تفاسیری است که در طول دهه‌ها و سده‌ها جمع‌آوری شده و بر سر تقدم و تأخر آن‌ها و میزان اصالتشان مناقشه‌های فراوانی در کار بوده است. مثلاً تنخ و اجد همان ترتیبی نیست که در کتاب مقدس مسیحی (Bible) آمده است و خود محتوای عهد جدید بارها در شوراهای معروف کلیسایی (که نخستینشان شورای نقیه بود که به دستور امپراتور کنستانتین تشکیل شد) تنقیح شد و برخی اصیل و در زمره کائن (canon) و برخی ناصیل و مجعول دانسته شد. در مقابل، کتاب مقدس مسلمانان، قرآن، از همان ابتدا محکم و شبهه‌ناپذیر بود و خداوند خود وعده داده بود که اجازه نخواهد داد چیزی از آن کم یا چیزی به آن اضافه شود.

به‌رغم تمام این‌ها، آنچه ترجمه و انتشار این کتاب را برای خوانندگان غیریهودی و غیرمسیحی فایده‌مند می‌سازد آشنایی با اصول اعتقادات و چارچوب‌های فکری برساننده جهان غرب است. شاید بهتر است پیچشی در تعلیق ناباوری ایجاد کنیم و این بار، ما مسلمانان عدم اعتقادمان به آن اصول اعتقادی را صرفاً به جهت آشنایی، که از قضا مضمونی قرآنی است (سوره حجرات، آیه ۱۳)، موقتاً تعلیق کنیم تا ضمن آگاهی از باورهای خودمان و حفظ آن‌ها، فرصت عمل به این توصیه قرآنی را از دست نداده باشیم.

پیش‌درآمد تصلیب و وجدان غرب

همهٔ انسان‌ها بخشیده شده‌اند، اما خداوند^۱ باید بمیرد. این معنای انقلابی پیش‌درآمدی است که گروهی از نویسندگان رادیکال یهودی، دو هزار سال پیش، آن را به متن مقدس دینشان الصاق کردند. و چون آنان چنین کردند، امروزه میلیون‌ها نفر تصویر الوهیتی را می‌پرستند که چونان یک مجرم اعدام شد. چیزی که به همین اندازه اهمیت دارد، این است که میلیون‌ها نفر دیگر، که هرگز آن تصویر را نپرستیده‌اند، این ظنِ برآمده از دین را در دی‌ان‌ای فرهنگی‌شان حمل می‌کنند که روزی روزگاری، و به‌نحوی از انحا، «آخرین‌ان اولین خواهند بود و اولین‌ان آخرین» (متی ۲۰: ۱۶)^۲.

تصلیب، این صحنهٔ نخستین دین و هنر غربی، بخش اعظم قدرتِ تکان‌دهنده‌اش را از دست داده است. در این تاریخ متأخر، شاید فقط چشمانِ غیرغربی واقعاً بتواند آن را ببیند. یک هنرمند ژاپنی که اکنون در لس‌آنجلس زندگی می‌کند در خاطره‌ای از احساس و حشمتِ بیشتر ژاپنی‌ها هنگام دیدن جنازه‌ای در تمثال دینی، و بیزاریِ آنان پس از شنیدن توضیحاتِ مربوط به آن، سخن می‌گفت.

1. Lord

۲. مترجم در نقل ارجاعات نویسنده به کتاب مقدس از ترجمهٔ فارسی پیروز سیار بهره گرفته است. هر جا که به تشخیص مترجم تصرفی در ترجمه ضرورت یافته، در پانویست یادآوری شده است — و.

او گفت که آنان می‌پرسیدند: «اگر او آن قدر نیک بود، چرا به چنان وضعی کشته شد؟» در فرهنگ ژاپنی، «زندگی نیکان با مرگ نیک، و حتی مثل بودا با مرگی زیبا به پایان می‌رسد. و در نظر ما، کسی که به چنان وضع شنیعی کشته شده باشد مجرم است و بس.»^[۱]

دریافت او درست است. تصلیب تمثالی است که شناختی خوشونت‌بار دارد. فرزندان قرن بیست‌ویک باید برای بازیابی قدرت سرشتی^۱ آن قربانی حلق‌آویز شده‌ای را تصور کنند که بدنش باد کرده و از شکل افتاده است، سرش روی گردنی شکسته گجکی در هوا معلق است و در همین حال دهان تماشاگران به لبخندی کج و معوج باز شده است. سپس باید تصور کنند که این منظره هولناک، در مقدس‌ترین جای هر عمارتی که آن را مقدس می‌خوانند، باز تولید می‌شود. با وجود این، اگر حتی تا این حد پیش برویم، معنای آن تصویر را از دست خواهیم داد، زیرا قربانی صرفاً شخصی بی‌گناه نیست. او صورت جسمیت‌یافته^۲ خدا^۳ است، خود خداوند در شکل انسان.

معمولاً برنده‌ها شبیه برنده‌هایند و بازنده‌ها شبیه بازنده‌ها. اما به برکت این خصیصه^۴ پارادوکسیکال^۱ اسطوره مسیحی، آمادگی باور به اینکه بازنده ظاهری برنده راستینی است که بازشناسی نشده است عمیقاً در آگاهی سیاسی غرب لانه کرده است. در مؤخره مسیحیت بر داستان خدا، داستانی که از یهودیت به ارث رسیده است، خداوند خدا^۲ به انسان تبدیل می‌شود، بی‌آنکه از مقام خدایی‌اش دست بکشد؛ و جز عده‌ای اندک، کسی او را باز نمی‌شناسد. او پیش از آنکه در پایان به پیروزی پر جلال خویش دست یابد وضع بشری را به بدترین نحو تجربه می‌کند. خداوند خدا، با باختن به قیصر، دولتی را با ابلیس^۴ می‌برد و خود مرگ را شکست می‌دهد. کتاب مقدس به همان نحو پایان می‌یابد که بزرگ‌ترین نمایش‌ها به آخر می‌رسند: با وصلت استوار و فرخنده. خالق آسمان و زمین جدید، که در آن هر قطره اشکی سترده می‌شود، به داماد کل نژاد بشر بدل می‌گردد. خدا همه چیز را از دست می‌دهد و از

1. visceral

2. God

3. Lord God

4. The Devil